

Tekst 1

Onderzoek naar hersenletsel bij voetbal

Rotterdam, 23 juni.

Bij honderdvijftig profvoetballers van Nederlandse, Duitse en Zwitserse eredivisieclubs zal de komende vijf jaar onderzoek worden gedaan naar hersenletsel. Een groep wetenschappers van de Erasmusuniversiteit in Rotterdam gaat het onderzoek doen. (1)

De Europese en wereldvoetbalbond (UEFA en FIFA) zullen het nieuwe onderzoek financieel steunen. Het doel is internationale regels op te stellen die ook andere sporters, bijvoorbeeld ijshockeyers en rugbyers, moeten beschermen tegen blijvend letsel. Vandaag begint een internationaal symposium over hersenletsel en voetbal aan de Erasmusuniversiteit in Rotterdam. (2)

Neuropsycholoog Erik Matser is een van de onderzoeksleders en organisator van het symposium. Hij pleit al jaren voor betere neurologische begeleiding van voetballers. Uit zijn eerdere onderzoek onder 53 profvoetballers en 33 amateur-voetballers bleek dat een deel van hen klachten had zoals geheugenstoornissen, aandachtsstoornissen en verandering van gedrag. Er zijn verschillende oorzaken voor deze problemen: botsingen van hoofden tegen elkaar, botsingen van hoofden met ellebogen of hoofden die tegen een doelpaal komen. Al deze botsingen kunnen hersenschuddingen als gevolg hebben. Uit onderzoek van Matser is gebleken dat de helft van de amateur- en profvoetballers één of meer hersenschuddingen in de voetbalcarrière had gehad. Ongeveer 40 procent van hen blijft klachten houden. (3)

‘Er is verschil tussen letsel na een hersenschudding en hersenletsel na een kopbal,’ zei Matser vanmiddag op het symposium. ‘Na een harde kopbal waarbij het hoofd van voor naar achter beweegt, krijgen de hersenen aan de voorkant en aan de zijkant bij de slapen de grootste klap. Bij een hersenschudding krijgt het hele brein een klap. De combinatie van veel koppen en regelmatig een lichte hersenschudding zullen we verder gaan onderzoeken.’ (4)

Volgens Matser wordt er te weinig aandacht besteed aan voetballers die even ‘weg’ zijn na een kopbal of na een botsing met het hoofd of de elleboog van een andere speler. ‘Ze krijgen een natte spons tegen hun hoofd, schudden hun hoofd een keer, en ze gaan door.’ (5)

‘Voetballers moeten veel beter worden getest en gecontroleerd. Ook moeten voetballers betere koptechnieken leren. En als een speler zich duf voelt na een kopbal, moet hij een periode niet voetballen. Je wordt niet meteen helemaal dement,’ zegt Matser. ‘Maar als je heel vaak kopt, gaan al die kleine beschadigingen wel tellen.’ (6)

Matser is zelf zwaargewicht bokser geweest: ‘Boksen is natuurlijk nog veel gevaarlijker dan voetballen maar ook als ik een voetballer was, zou ik willen weten hoe ik mezelf moet beschermen. Gemiddeld kopt een verdediger meer dan duizend keer per seizoen, andere voetballers koppen rond de 500 ballen. Onderzoek naar de gevolgen hiervan voor voetballers is dus van groot belang.’ Over anderhalve week hoopt Matser te promoveren op zijn neuropsychologisch onderzoek onder voetballers. (7)

Bron: *NRC Handelsblad*, 23 juni 2000 en *Psychologie Magazine*, juni 2000 (bewerkt).

Woordenlijst

titel

het hersenletsel
de hersenen
het letsel

brain damage
brains
damage

Alinea 1

prof
de eredivisie

professioneel, iemand doet iets als beroep
het hoogste niveau van nationaal voetbal

Alinea 2

de bond
steunen
opstellen

het symposium

de organisatie
helpen; financieel steunen: geld geven
bedenken en opschrijven
Rapporten opstellen, regels opstellen.
het congres; bijeenkomst van deskundigen die over een
bepaald onderwerp spreken

Alinea 3

de neuropsycholoog
de neurologie
de leider
pleiten voor

neurology
iemand die iets leidt, die de baas is
positief praten over iets, argumenten geven voor iets omdat
je wilt dat het gebeurt.
*De minister van Verkeer pleitte in het parlement voor de
aanleg van een nieuwe weg.*

de begeleiding
begeleiden

de klacht
de geheugenstoornis
het geheugen
de stoornis
de botsing
botsen tegen

iemand helpen bij wat hij of zij doet, iemand steunen en
adviseren, coachen
probleem, pijn
je kan je niet meer alles herinneren
het deel van de hersenen waarmee je je iets herinnert
iets in het lichaam werkt niet meer goed

de hersenschudding

hard tegen iets aan gaan
Hij is met zijn auto tegen een boom gebotst.
concussion of the brain

Alinea 4

de kopbal

de slaap
de klap
het brein
koppen

soms gebruiken voetballers niet hun voet tegen de bal maar
hun hoofd (koppen)
deel van je hoofd aan de zijkant, vlak naast de ogen
blow, smack
de hersenen
niet met je voet maar met je hoofd de bal spelen

Alinea 5

nat
de spons

wet
sponge

Alinea 6

testen	iemand of iets met een experiment onderzoeken <i>Nieuwe medicijnen worden eerst <u>getest</u> voordat mensen ze gaan gebruiken.</i>
controleren	kijken of iets goed is, checken
de techniek	manier om iets (goed) te doen
duf	moe, gevoel alsof je wilt slapen
dement	als oude mensen zich niet meer alles goed herinneren en als hun hersenen niet meer goed functioneren, noem je ze dement
de beschadiging	
beschadigen	to damage

Alinea 7

de bokser	boxer
gevaarlijk	met risico, niet veilig
gemiddeld	average
de verdediger	
verdedigen	to defend
promoveren op	na een onderzoek en een publicatie daarvan de titel 'doctor' halen

Opdracht 1

Geef aan of de volgende zinnen waar of niet waar zijn.

- 1 Het doel van het nieuwe onderzoek is dat er regels komen voor allerlei sporters.
waar/niet waar
- 2 Als een voetballer een hersenschudding krijgt, zal hij daarna altijd klachten houden.
waar/niet waar
- 3 Hersenschuddingen van voetballers worden vooral veroorzaakt door botsingen met het hoofd tegen het hoofd van andere voetballers.
waar/niet waar
- 4 Het gevolg van een botsing met het hoofd is hetzelfde als het gevolg van een harde kopbal.
waar/niet waar
- 5 Het is goed als voetballers na een harde klap tegen hun hoofd een tijdje niet spelen.
waar/niet waar
- 6 Neuropsycholoog Matser is zelf bokser en voetballer geweest.
waar/niet waar

Opdracht 2

Elke tekst heeft een titel. Bij een krantenartikel heet dit 'de kop'. De kop boven dit artikel is *Onderzoek naar hersenletsel bij voetbal*.

Soms staat er boven elke alinea ook een titel. Dit worden 'tussenkopjes' genoemd.

Hieronder staan zes tussenkopjes. Kies bij elke alinea van de tekst het juiste tussenkopje en vul het boven elke alinea in. Alleen de eerste, vetgedrukte alinea krijgt geen tussenkopje.

*Te snel weer spelen
Verskil gevolg hersenschudding en kopbal
Onderzoek belangrijk*

*Klachten blijven
Beter controleren
Voetbalbonden geven geld*

Opdracht 3

Zoek bij elk woord een juist voorbeeld.

1	de bond	a	met vuur spelen
2	gevaarlijk	b	in de regen lopen
3	opstellen	c	de docent helpt de student bij het schrijven van een tekst
4	nat	d	als gevolg van een ziekte de juiste woorden niet in je geheugen kunnen vinden
5	begeleiden	e	de secretaresse schrijft op wat de algemene regels van de cursus zijn
6	de stoornis	f	nieuwe woorden onthouden
7	gemiddeld	g	de organisatie van docenten
8	botsen tegen	h	hij zegt altijd dat haar standpunt het juiste is
9	het geheugen	i	in Nederland worden er per dag 3000 kinderen geboren
10	verdedigen	j	met de auto hard tegen een boom aankomen

Opdracht 4

Kies een woord uit de woordenlijst en vul in. Verander de vorm als dat nodig is.

Uit onderzoek is gebleken dat een deel van de prof- en amateurvoetballers ..... heeft als gevolg van botsingen bij voetbal. Het gaat om botsingen van hoofden tegen elkaar, hoofden die tegen een doelpaal komen en botsingen tussen hoofden en ellebogen. Bij dergelijke botsingen heeft men grote kans op een hersenschudding omdat het hele brein een ..... krijgt.

De helft van de voetballers heeft in zijn voetbalcarrière één of meer hersenschuddingen gehad, zoals is gebleken uit onderzoek van neuropsycholoog E. Matser. Matser is één van de ..... van een onderzoek naar hersenletsel bij voetballers. De internationale voetbalbonden zijn geïnteresseerd in verder onderzoek en willen zulk onderzoek financieel .....

Matser ..... er al jaren voor om voetballers beter te ..... Volgens hem is het belangrijk om de voetballers meer te controleren en te ..... na botsingen met het hoofd. Daarnaast kan men de spelers betere ..... leren om te koppen. Omdat voetballers rond de 500 ballen per jaar koppen en een verdediger ..... duizend keer per seizoen kopt, acht Matser een onderzoek naar de gevolgen hiervan van groot belang.

Opdracht 5

Kies een woord en vul in. Verander de vorm als dat nodig is.

verdedigen – opstellen – botsen – steunen – pleiten – klap – gevaarlijke – promoveren – klachten
- stoornissen

- 1 Sommige orkesten krijgen geld van de overheid. De overheid ..... dergelijke culturele activiteiten.
- 2 Hij is nu klaar met het onderzoek maar hij moet nog wel een rapport ..... met de resultaten van zijn onderzoek.
- 3 Veel studenten doen dat examen niet goed omdat ze te weinig tijd krijgen. Een groep studenten gaat nu met de docent praten. Ze gaan voor meer examentijd .....
- 4 Ik ben met mijn auto tegen een andere auto ..... Gelukkig was het geen harde klap.
- 5 Het lijkt me moeilijk om een gewone huisarts te zijn. Er komen allerlei verschillende mensen met allerlei verschillende ..... bij een huisarts. Zij of hij moet dan iedereen proberen te helpen.
- 6 Veel oude mensen krijgen geheugen..... Het is heel normaal dat bij oude mensen het geheugen minder goed werkt.
- 7 Marc houdt van ..... sporten. Als hij bij een sport geen enkel risico loopt, vindt hij die sport helemaal niet leuk.
- 8 Als je een andere mening hebt dan hij, moet je dat gewoon zeggen. Iedereen mag zijn of haar eigen mening .....
- 9 Hij is al jaren bezig met zijn onderzoek maar het is nog steeds niet duidelijk wanneer hij gaat .....
- 10 Het was doodstil in de bibliotheek en toen viel mijn tas met een harde ..... op de grond.

Tekst 2

Oh, oh, wat zijn ze mooi

Over het rijke leven van de bladluis, de sluipwesp, de mier en andere insecten

Ze zijn niet eng. Ze zijn niet vies. Ze zijn heel schoon en zien er ook niet zo saai uit als wij. Insecten zijn prachtig en kunnen bijna alles beter dan mensen. Ze ruiken beter. Ze zijn beter in politiek. Kijk maar eens goed naar ze voor u ze doodtrapt.

We gaan op Safari om naar tijgers te kijken. We betalen geld om de zeehonden te redden. We nemen honden en katten in huis. En wat doen we met insecten? We trappen ze dood of we laten ze glimlachend in een restje limonade verdrinken.

Deleted: ¶

Het klopt niet. In de eerste plaats is het inconsequent want waarom vinden we een lieveheersbeestje (een van de grootste 'killers' uit de natuur) wel lief? Maar ook verdienen de insecten dat misprijzen niet. Het is hun planeet. Ze waren er al vóór Adam en Eva, ze bewoonden de aarde vóór de dinosaurussen hier rondliepen en ze zullen er waarschijnlijk nog zijn als de laatste mens de laatste adem heeft uitgeblazen. We zijn te gast in hun huis en niet andersom.

En bovendien, het zijn wondertjes van de natuur. Oh, oh, wat zijn ze mooi. Hebt u wel eens gezien hoe goed een vlieg zich poetst? Noemt u hem alstublieft nooit meer een viezerik: hij is minstens even schoon als uw kat die zichzelf een paar keer per dag schoon likt.

Kijk eens met een vergrootglas naar een bladluis. Ja, inderdaad, die beestjes die op uw plant zitten en die u graag met een of ander gif zou willen doden. De buik van de bladluis is doorschijnend en als u goed kijkt, kunt u zien dat er nieuw leven in de buik van de bladluis groeit. Kleine bladluisjes. Als u een heel sterk vergrootglas zou gebruiken, kon u zelfs zien dat er in die embryonale bladluisjes ook weer nieuw bladluisleven is begonnen. Drie generaties in één beest. En dat wilde u doodmaken!

De bladluis kan iets wat wij nog lang niet kunnen: hij kan zichzelf klonen. Wij zijn met al onze kennis over DNA en genen en met onze computers nog lang niet in staat om onszelf te klonen. Die kleine bladluis doet het echter moeiteloos, zonder hulp van dure apparatuur. Het knappe is bovendien dat zijn lichaam zelf besluit wanneer er gekloond moet worden en wanneer niet. Gedurende de hele zomer doet de bladluis aan klonen. Als de zomer voorbij is, begint hij met sex. Daarna legt het beestje eieren.

Op vrijwel elk gebied zijn insecten ons de baas. Sluipwespen kunnen heel goed ruiken. Dat weten rupsen. Ze weten ook dat wespen van rupsen houden, en daarom zijn rupsen geurloos. Echter, zodra een plant door rupsen wordt opgegeten, zendt die plant geursignalen naar andere planten uit. Die planten kunnen zich dan beschermen tegen de komst van rupsen. Sluipwespen zijn in staat om die geursignalen van planten op te vangen.

Insecten zien er ook veel leuker uit dan wij mensen. Wordt u af en toe niet moe van al die saaie mensengezichten: allemaal een neus in het midden, twee oren aan de zijkant van het hoofd, twee ogen boven de neus en een mond eronder? Welnu, kijk eens naar de insecten. Heel veel insecten hebben hun neus bijvoorbeeld boven op hun hoofd. In plaats van twee ogen hebben vliegen er een paar duizend. Hun mond zit op dezelfde plek als bij mensen maar de smaakpapillen zitten bij veel insecten in hun poten. Ze proeven dus niet met hun mond maar met hun poten.

Insecten zijn ook goed in politiek. Zij zijn er in geslaagd de ideeën van Marx in de praktijk te brengen. Wij mensen hebben dat een eeuw lang geprobeerd, in de Sovjet-Unie, in China, in Korea en in Cuba. Overal is dat mislukt, maar de mieren zijn al een paar miljoen jaar uit vrije wil communistisch. Zij zijn niet geïnteresseerd in privébezit, ze hebben alles over voor de groep.

Met andere woorden, heb respect voor de vliegen, bladluizen, wespen, mieren en andere insecten. Zitten ze u in de weg, pak ze dan voorzichtig op en zet ze ergens anders neer. Hebt u last van ze? Ach, doe niet zo moeilijk en stel een restje limonade of uw onderarm ter beschikking. Kortom, laat ze leven!

Bron: Simon Rozendaal , 'Oh, oh, wat zijn ze mooi', Elsevier, 15 juli 2000 (bewerkt).

Woordenlijst

Alinea 1

eng	je vindt iets eng wanneer je er bang voor bent <i>Vertel niet zulke <u>enge</u> verhalen. Je maakt me bang.</i>
vies	het tegenovergestelde van schoon
eruitzien	to look, appear
- zag eruit	
- eruitgezien	<i>Wat <u>zie</u> je <u>er</u> mooi <u>uit</u>! Ga je naar een feest of zo?</i>
ruiken	smell
- rook	
- geroken	
doodtrappen	iets doodmaken onder je schoen; je zet je voet erop

Alinea 2

de limonade	vruchtensap, zoete drank (met suiker)
verdrinken	doodgaan in het water
- verdronk	
- verdronken	<i>Nederlandse kinderen leren al zwemmen als ze vijf of zes zijn. Er is veel water in Nederland. Een kind kan hier makkelijk <u>verdrinken</u>.</i>

Alinea 3

het misprijzen	het tegenovergestelde van het respect; (denk aan het werkwoord 'prijzen')
de planeet	de Aarde, Mars en Saturnus zijn planeten; ze draaien om de zon
de laatste adem uitblazen	doodgaan
te gast zijn	als gast bij iemand zijn; op bezoek zijn

Alinea 4

wondertjes	
het wonder	miracle
likken	lick

Alinea 5

het beestje	een klein beest
het beest	het dier
het gif	een giftige stof Soms probeert men insecten te doden door <u>gif</u> op de planten te doen.

doorschijnend   wanneer iets doorschijnend is kun je er doorheen kijken; het is transparant

Alinea 6

doen aan

bezig zijn met iets; vaak gezegd van sporten

- *Doe je aan sport?*

- *Ja, ik doe een beetje aan judo.*

eieren leggen

Vogels leggen eieren.

Alinea 7

iemand de baas zijn

beter of sterker zijn dan iets of iemand anders

Leon is heel goed in computerspelletjes. Hij is beter dan al zijn vrienden. Hij is iedereen de baas.

geurloos

zonder geur

de geur

wat je kunt ruiken

- *Wat ruik ik?*

- *Ik heb koffie gemaakt. Wat een lekkere geur, hè?*

opvangen

registreren

De zender in de proefmuis geeft signalen door aan de computer.

De computer ontvangt die signalen; de computer vangt de signalen op.

Alinea 8

af en toe

soms

welnu

‘welnu’ gebruik je aan het begin van de zin wanneer je een

conclusie trekt

de smaakpapil

taste bud

de smaak

wat je proeft als je iets eet of drinkt

Die thee heeft een zoete smaak. Heb je er veel suiker in gedaan?

de poot

een dier heeft vier poten, een mens heeft twee benen

proeven

proberen hoe iets smaakt

Hoe smaakt die soep? Mag ik even proeven?

Alinea 9

uit vrije wil

je wilt het zelf; niemand zegt dat je het moet doen.

(iets) **overhebben** voor een

iets voor een ander willen doen; iets voor een ander kunnen

ander

missen

Alinea 10

in de weg zitten

op een plaats zitten waar iemand doorheen of langs wil; wordt

ook gezegd als je ergens last van hebt.

Wil je even uit de keuken gaan. Ik moet steeds om je heen lopen.

Je zit in de weg!

neerzetten

set down, put down

ter beschikking stellen

geven

kortom

‘kortom’ gebruik je aan het begin van de zin wanneer je alles

wilt samenvatten wat je gezegd hebt; je trekt een conclusie

Opdracht 1

Lees de tekst een keer goed door. Zijn de volgende zinnen waar of niet waar?

- 1 De schrijver vindt het vreemd dat we honden en katten in huis nemen.
waar/niet waar
- 2 De schrijver beweert dat de aarde van de insecten is en dat de mens bij de insecten op
bezoek is.
waar/niet waar
- 3 Met een vergrootglas kun je zien wat er in de buik van de bladluis groeit.
waar/niet waar
- 4 Sommige bladluizen ontstaan door klonen en andere bladluizen komen uit een ei.
waar/niet waar
- 5 Door de geursignalen van planten kunnen sluipwespen ontdekken waar rupsen zitten.
waar/niet waar
- 6 Vliegen eten met hun poten.
waar/niet waar
- 7 De schrijver vindt dat mieren leven volgens de ideeën van Marx.
waar/niet waar

Opdracht 2

Kies een woord en vul in. Verander de vorm als dat nodig is.

af en toe – consequent – doen aan – eng – genen – geur – in de weg zitten – neerzetten –
overhebben voor – proeven – ruiken – te gast zijn – ter beschikking stellen – uit vrije wil – de
laatste adem uitblazen – welnu – verdrinken – de baas zijn

- 1 Paul vertelde mij precies wat de tandarts bij hem had gedaan. Ik vond het een
..... verhaal.
- 2 Tijdens hun reis door Marokko ..... Hassan en Yolande twee weken
..... bij de familie van Hassan.
- 3 ..... je ..... sport? Ja, ik tennis.
- 4 Als je wilt weten hoe mosselen smaken, mag je wel even .....
- 5 Nadat de directeur beloofd had dat hij iets zou doen om de situatie voor de werknemers te
verbeteren, ging iedereen ..... weer aan het werk. Niemand hoefde te
zeggen dat het moest.
- 6 Tegenwoordig probeert men door DNA-onderzoek meer te begrijpen van de menselijke
..... Die bevatten veel informatie bijvoorbeeld over de mogelijkheid om
een bepaalde ziekte te krijgen.
- 7 Bello, onze hond, is achttien jaar geworden. Kort na onze vakantie ..... hij
..... Voorlopig willen we geen hond meer.
- 8 Ga je vaak naar het theater? Nee, ... Ik ga alleen naar modern theater.
- 9 Je hebt zeker tomatensoep gemaakt. Wat een heerlijke .....
- 10 Pas op! Ga niet op de rand van de boot zitten. De zee is hier diep. Straks ..... je
nog.

- 11 Het ene moment beweer je dat je nooit alcohol drinkt en het andere moment zie ik je wijn drinken. Je bent niet erg .....
- 12 Honden kunnen beter ..... dan mensen. Op Schiphol gebruikt men honden bij het controleren van de bagage. Men onderzoekt of er drugs in de bagage aanwezig zijn.
- 13 Het is goed dat de kinderen al vroeg leren om iets ..... een ander ..... te ..... Dat maakt ze tot sociale mensen, hopen we.
- 14 Waar moeten deze borden staan? Oh, ... ze daar maar ....., op die tafel.
- 15 Marco is heel goed in judo. Hij ..... iedereen .....
- 16 Zou je even op een andere stoel willen gaan zitten. Ik kan er niet langs. Je .....
- 17 Toen we voor twee maanden op reis gingen, hebben we ons huis ..... aan een groepje buitenlandse studenten.
- 18 Vind je dat je genoeg woorden hebt geleerd en genoeg zinnen hebt gelezen? ....., dan stop je er toch mee.

Opdracht 3

Kies een woord en vul in. Verander de vorm als dat nodig is.

af en toe – de laatste adem uitblazen – consequent – doen aan – DNA – enge – eruitzien – genen – geur – kortom – likken – overhebben voor – smaak – ter beschikking stellen – te gast zijn – planeten – vieze – verdrinken – wonder

- 1 Ons bedrijf zal een deel van de winst ..... voor onderzoek naar zonne-energie.
- 2 Er waren veel leuke mensen op het feest, er was goede muziek, lekker eten en voldoende drank. ...., het feest was een groot succes.
- 3 Wat loopt daar een groot beest. Het is een hond maar hij ..... als een wolf.
- 4 Terwijl we van Brussel naar Amsterdam reden, stormde het vreselijk. Het is een ..... dat we Amsterdam zonder ongelukken bereikt hebben.
- 5 Poezen zijn heel schone dieren. Als ze gegeten hebben, gaan ze ergens op een rustig plekje zitten. Daar ..... ze zich schoon.
- 6 Zou er op andere ..... ook leven bestaan en niet alleen op de aarde? Sommige mensen denken van wel.
- 7 René denkt alleen maar aan zichzelf en zijn eigen belangen. Hij ..... niets ..... een ander .....
- 8 Sommige mensen vragen zich niet af waarom hun kinderen zo verschillend zijn. Als bijvoorbeeld een van hun kinderen heel talentvol is zeggen ze: 'Dat zit in de .....
- 9 Na de middelbare school ..... veel jonge mensen helemaal niet meer ..... sport. Dat is heel ongezond.
- 10 Er hangt een lekkere ..... in huis. Iemand heeft al koffie gezet.
- 11 De hond is met zijn ..... poten op de tafel gesprongen. Kun je hem niet even in de keuken zetten.
- 12 Vorig weekend ..... we ..... bij de familie van mijn vriend. We hebben er heerlijk gegeten.
- 13 Mijn vader zei altijd: 'Voordat ik ..... wil ik een keer in New York geweest zijn.'
- 14 Kijk maar niet naar die ..... film. Straks kun je weer niet slapen.

- 15 Het menselijk genoom (het genenboek) bestaat uit eindeloos lange rijen .....
- 16 Wanneer je veel met kinderen omgaat, moet je ..... zijn. Kinderen hebben duidelijkheid nodig. Je kunt ze niet het ene moment alles verbieden en het andere moment alles goed vinden.
- 17 Als je niet goed kunt zwemmen, moet je uit de zee blijven. Er zijn deze week al twee mensen .....
- 18 Er zijn niet veel goede films op televisie maar ..... zie je wel eens een mooie film.
- 19 Die frisdrank heeft een lekkere ..... Ik proef onder andere limoen.

Sleutel

Tekst 1

Onderzoek naar hersenletsel bij voetbal

Opricht 1

1 waar 2 niet waar 3 niet waar 4 niet waar 5 waar 6 niet waar

Opricht 2

Te snel weer spelen - alinea 5

Vershil gevolg hersenschudding en kopbal - alinea 4

Onderzoek belangrijk - alinea 7

Klachten blijven - alinea 3

Beter controleren - alinea 6

Voetbalbonden geven geld - alinea 2

Opricht 3

1-g 2-a 3-e 4-b 5-c 6-d 7-i 8-j 9-f 10-h

Opricht 4

klachten, klap

leiders, steunen

pleit, begeleiden, testen, technieken, gemiddeld

Opricht 5

1 steunt 2 opstellen 3 pleiten 4 gebotst 5 klachten 6 stoomissen 7 gevaarlijke 8 verdedigen 9 promoveren

10 klap

Tekst 2

Oh, oh, wat zijn ze mooi

Opricht 1

1 niet waar

2 waar

3 waar

4 waar

5 waar

6 niet waar

7 waar

Opricht 2

1 eng, 2 waren ... te gast 3 doe ... aan, 4 proeven, 5 uit vrije wil, 6 genen, 7 blies ... de laatste adem uit, 8 af en toe, 9 geur, 10 verdrink, 11 consequent, 12 ruiken, 13 voor ... over ... hebben, 14 zet ... neer, 15 is ... de baas, 16 zit in de weg, 17 ter beschikking gesteld, 18 Welnu

Opricht 3

1 ter beschikking stellen, 2 Kortom, 3 ziet eruit, 4 wonder, 5 likken, 6 planeten, 7 heeft ... voor ... over, 8 genen, 9 doen ... aan, 10 geur, 11 vieze, 12 waren ... te gast, 13 de laatste adem uitblaas, 14 enge, 15 DNA, 16 consequent, 17 verdrongen, 18 af en toe, 19 smaak